

Verslag excursie St. Pietersberg met PKN

Bart van Tooren met behulp van Klaas van Dort, Henk Siebel & Eddy Weeda

Datum: 25 november 2017

De excursie met 18 deelnemers startte bij Fort St. Pieter, liep via het Plateaux naar de westhelling en vervolgens via Groeve Duchateau naar de Kannerhei en het Poppelmondedal om via de ENCi-wei en de openbare weg via Slavante bij de nieuwe uitkijk met trap uit te komen. Vandaar weer terug. De determinaties zijn alle gedaan door Henk Siebel. Speciale aandacht ging uit naar zeldzame kleine mossen die in de winter kapselen. In dit beknopte verslag worden alleen de belangrijkste aangetroffen mossoorten genoemd.

Het Plateaux

Een algemene soort op het Plateaux is Sparrenmos (*Thuidium abietinum*), een aan kalk gebonden en elders in Nederland zeldzaam bladmos, dat hier zijn grootste populatie in Nederland heeft. Vorig jaar werd op het plateau Kalkdraadmos (*Cephaloziella baumgartneri*) aangetroffen, na vondsten vanaf de tachtiger jaren op de spoorweginsnijding bij Eys de tweede locatie in Nederland. De soort blijkt hier redelijk frequent voor te komen, met kleine matjes op open gruisplekjes in het centrale deel van het Plateaux. De westhelling leverde nog groot kortsteeltje (*Pleurozium subulatum*) op plagplekken op.

Groeve Duchateau

In de groeve Duchateau groeide veel kalkvedermos (*Fissidens dubius*; de zeldzame variant *mucronatus*). Ook werden hier steentjesmos (*Leptobarbula berica*) en bol gladkelkje (*Leiocolea badensis*) aangetroffen, een soort met in Nederland een optimum op beschaduwde kalkrotsen. Klaas van Dort maakte met Eddy Weeda drie opnamen van een vegetatie op mergelgruiswandjes in de groeve (Tabel 1).

Opnamenummer	1	2	3	
Psoretea				
<i>Pseudocrossidium hornschuchianum</i>	2a	2m	2a	Spits smaragdsteeltje
<i>Barbula unguiculata</i>	+	1	+	Kleismaragdsteeltje
<i>Bryum species</i>	+	2m	2m	Knikmos (G)
<i>Mycobilimbia sabuletorum</i>	+	2m	1	Mosvreter
<i>Collema crispum</i>	+	+	+	Gewoon geleimos
<i>Leiocolea badensis</i>	2b	.	.	Bol gladkelkje
<i>Fissidens dubius</i> v. <i>mucronatus</i>	1	.	.	Kalkvedermos
<i>Calliergonella cuspidata</i>	+	.	.	Gewoon puntmos
<i>Dicranella varia</i>	+	.	.	Kleigreppelmos
<i>Syntrichia calcicola</i>	.	2a	.	Klein duinsterretje
<i>Bryum rubens</i> s.l.	.	.	+	Roodknolknikmos
Verrucario-Schistidietea				
<i>Bagliettoa calciseda</i>	.	.	2a	Witte kalkstoppelkorst
<i>Verrucaria muralis</i>	.	.	2a	Zwart-op-wit-korst
<i>Verrucaria nigrescens</i>	.	.	3	Gewone stoppelkorst
Vaatplanten				
<i>Festuca rubra</i>	+	.	.	Rood zwenkgras s.s.
<i>Knautia arvensis</i>	r	.	.	Beemdkroon
<i>Leontodon hispidus</i>	r	.	.	Ruige leeuwentand

Kannerhei

Van de Kannerhei was al bekend dat op kale plekken, o.a. oude molshopen en mierenbulten, de in Nederland het zeer zeldzame bol knopmos (*Acaulon muticum*) voorkomt, en die was er ook nu algemeen. Ook voor deze soort hier de grootste groeiplaats in Nederland. Het is een winterannuel van open neutrale bodem. Dat geldt ook voor het minder zeldzame ongenerfd eendagsmos (*Ephemerum serratum* var. *minutissimum*), altijd bijzonder om zo'n miniscuul mos te vinden. Op de plagplekken van de Kannerhei groeide veel groot kortsteeltje (*Pleuridium subulatum*).

Poppelmonedal

In de voormalige akker in het Poppelmonedal werden beide variëteiten van het zeldzame gewoon wintermos aangetroffen (*Microbryum davallianum* var. *conicum* en var. *davallianum*). In het bos tussen Slavante en de uitkijk, langs de Koninginnenweg, werden o.a. kalksnavelmos (*Oxyrrhynchium schleicheri*) en klein snavelmos (*O. pumilum*) aangetroffen.

De grootste verrassing zat in de staart van de excursie. Precies bij de nieuwe uitkijk, tevens het begin van de trap naar beneden, werd op een kale losswand langs het pad aan de rand van het bos massaal kortstelig plaatjesmos (*Pterygoneuron ovatum*) aangetroffen. De soort kwam vroeger voor op losswallen, maar die zijn in Limburg vrijwel allemaal in verval geraakt. Kortstelig plaatjesmos is recent slechts enkele malen in Nederland gevonden waaronder op de Hoge Fronten in Maastricht. De soort was van de jaren 60 ook bekend van de St. Pietersberg.